

Реферат на тему: "Українська та зарубіжна культури ХХ століття"

Тематично-літературні

З української та зарубіжної культури

План

1. Українська культура довоєного періоду. Посилення партійного контролю над духовним життям суспільства в другій половині 40-х років.

2. Літературне оновлення 60-х р.р. Творчість: Л.Костенко, Павличка, Драга, Стуса, Вінграновського.

3. Утвердження загальнолюдських цінностей у світовій культурі в післявоєнний період.

4. Сучасна зарубіжна культура: Моріан, Солженіцин, Арагон, Селинджер, Фолкнер.

Хроніка літературно-мистецького процесу 60-80-х років засвідчує строкатість і нерівність розвитку української культури, а водночас і її невід'ємність від загально людської культурної спільності.

Постановою Ради Міністрів УРСР від 50/05/61 р. запроваджено Державну премію ім. Т.Г.Шевченка. Нетривале послаблення режимного тиску в першій половині 60-х р. призвело до загального позитивного зрушення в культурному житті України. Частішають декади і тижні української літератури.

60-ті роки — час виникнення нових продуктивних тенденцій в літературному процесі, піднесення загально-художнього, інтелектуально-філософського рівня в мистецтві, час творчого оновлення, третього цвітіння старших майстрів пера, приходу нової хвилі в поезії, прозі критиці.

Ліна Костенко.

Дівчинці з провінційної вчительської сім'ї, що народилася 19 березня 1930 року в містечку Ржищеві на Київщині, судилося круте духовне сходження. У кінці 40-х років вступила до Київського педагогічного інституту, розчарувалася його гнітючо-задушною атмосферою і вбогим інтелектуальним рівнем викладання. З 1953-го вона — вже студентка Московського літературного інституту, який закінчила 1956 р. Дебютувала збіркою поезій "Проміння землі" (1957). Слідом з'явилися "Вітрила" (1958) і "Мандрівки серця" (1961). Потім її поетичному слову було оголошено заборону. Твори Ліни Костенко не виходили окремими виданнями аж до 1977-го, до появи збірки "Над берегами вічної ріки". Твори й навіть саме ім'я авторки зникли зі сторінок періодики. Поетеса писала "в шухляду". Це ж тоді були написані й "Берестечко", і "Маруся Чурай", і вірші, що склали книжки "Над берегами вічної ріки" та "Неповторність" (1980).

Творчість Ліни Костенко цього періоду — це афористично точний вислів, рідкісна стилістична прозорість і лірична одухотвореність, абсолютна відсутність віршів "на тему", ура-поезій, без яких годі було й уявити бодай одну збірку.

У ранніх віршах Ліни Костенко владарюють глибокі підтексти, що змушують замислитись над не сказаним безпосередньо, але легко вгадуваним, у них розлито тремтливі тривоги й передчуття молодості, багато несиленої гри слів, яка динамізує поетичний зміст, робить легко впізнаваними каркаси її строф.

Дебютувавши трохи раніше за "шістдесятників", вона стала їхньою "предтечею", однією з тих, хто повертав поетичному слову естетичну повноцінність, хто рішуче ламав звичні художні критерії.

Ліна Костенко — рідкісний майстер у володінні словом. Вона на диво органічно творить свій звукопис: "Сушу розмову полум'я із листям до ночі сумно слухають сади...", "Лисніють листками ліси...", "Лиш там, де лось лежав, земля була зігріта...", "Божевілля моє, божемилля, богомилля моїм сльозам!", "Дуднить земля туга, як тулумбас...", "На пожежах печалі я пам'ять свою обпалю...", "Місто, премісто, прамісто моє!"

Несподіваність і духовна пластика її поетичних образів несе в собі особливу емоційну силу: "Село сосновий виверне кожух і йде назустріч, як весільна теща...", "Мої думки, як дикі голуби, в полях шукали синього притулку...", "Зима стоїть персидська, як бузок, і жоден птах її не хилитає...", "Я в любові, як в еміграції. Відпусти мене в рідний край..."

Василь Стус

Стус народився 6 січня 1938 р. на Вінниччині в с. Рахнівці Гайсинського району. Дитинство і юність минули на Донбасі. Після закінчення філологічного факультету Донецького (тоді ще Сталінського) педінституту вчителював, відбув армію, працював у газеті. 1959 р. в "Літературній газеті" було надруковано добірку його поезій з напутнім словом Андрія Малишка. 1963 р. вступив до аспірантури Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР в Києві. З'являються перші журнальні публікації віршів, критичні нариси про творчість молодих поетів у журналі "Дніпро", зокрема "На поетичному турнірі" (1964), "Най будем щирі" (1965).

Належав до опозиційно настроєної національної свідомої молоді інтелігенції, що одверто протиставила себе тоталітарному режимові. 1965 р. Стуса було відраховано з аспірантури за активний протест проти серпневих арештів у середовищі української інтелігенції. Почалися пошукання в пошуках заробітку. У друк не проривалося нічого, хіба що кілька поетичних перекладів. Крім поетичної творчості, багато й інтенсивно працював як критик і літературознавець: в його столі — статті про творчість Бертольда Брехта, Генріха Белля, розвідка про поезію Свідзинського — "Зникне розцвітання особистості", фундаментальна праця про Павла Тичину "Феномен доби", де розкрито трагедію виродження таланту в атмосфері ідеологічного диктату. Залишилися в рукописах також два великі прозові твори — "Поїздка у Счастьєвськ" та "Щоденник Петра Шкоди".

Активно протестував проти реставрації культу особи, затискування свободи думки. 1972 р. Стуса арештовано разом з іншими українськими правозахисниками — І. Світличним, Є. Сверстюком, Ігорем та Іриною Калинцями та ін. "Судові процеси 1972-1973 років на Україні — то суди над людською думкою, над самим процесом мислення, суди

над гуманізмом, над проявами синівської любові до свого народу", — писав Стус 1975 р. у публіцистичному листі "Я обвинувачую". Його засудили до п'яти років таборів і трьох років заслання. Кару відбував у Мордовії, заслання — на Колимі. 1979 р. повернувся до Києва, але через 8 місяців його заарештували вдруге й засудили на 15 років позбавлення волі (10 — таборів, п'ять — заслання).

Другий строк Стус відбував у спецтаборі в Пермській області в нестерпних умовах, де й помер під час голодівки у карцері 3 вересня 1985 р. Поховали його у безіменній могилі на табірному цвинтарі. 19 листопада 1989 р. відбулося перепоховання праху Василя Стуса та його побратимів Ю. Литвина й О. Тихого у Києві на Байковому цвинтарі.

Ім'я Стуса увійшло в нашу історію як важливий чинник національного пробудження й самоусвідомлення, стало символом духовної незламності й свободи. На часі глибоке пізнання власне поетичного доробку цього самобутнього митця, і не лише в українському літературному контексті.

Джером Девид Селінджер

Джером Девид Селінджер народився в 1919 р. у сім'ї торговця копченостями, учився в трьох коледжах, але жодний не закінчив, пройшов курс навчання в Пенсильванській військовій школі. Його батько, Сол Селінджер, мрія, що син успадкує його справу, везе Джерома в Європу, де Селінджер-молодший, знайомиться з європейською культурою. Писати Селінджер почав ще у військовій школі, але тільки повернувшись із Європи він вирішує серйозно зайнятися літературою. У 1940 р. у журналі "Сторі" була опублікована перша розповідь Селінджера — "Молоді люди". З цього часу його розповіді охоче публікують багато американських журналів.

У 1942 р. Селінджера закликали в армію, а в 1944 р. він у складі союзних військ висаджується в Нормандії. Гіркий і трагічний досвід військового років зіграв велику роль у формуванні його як письменника.

У 1943 р. часопис "Сатердей Івнинг Посада" опублікувала його розповідь "Брати Вариони", гонорар за котрий Селінджер віддав у фонд щорічних премій починаючих письменників. Нагороду одержав Норман Мейлер.

Наприкінці 40-х-начале 50-х років Селінджер створює свої кращі розповіді, а влітку 1951 р. виходить у світло роман "Над пропастью во ржи", що через кілька місяців зайняв перше місце в списку американських бестселерів. Гучний успіх роману сильно стурбував автора. "Успіх доставив мені мало радості, я знаходжу його виснажливим і шкідливим із фахової точки зору і що деморалізує", — писав він. Письменник покидає Нью-Йорк, поселяється в провінції і стає недосяжним для телефонних дзвоників і всюдисущих журналістів. Тут він працює над завершенням циклу розповідей про сімейство Глассов, останній із яких — "Хепворт, 16, 1924" був опублікований у 1965 р. С тих пір читачі майже нічого не знають про життя і творчість Селінджера.

Перша світова війна мала значний вплив на світогляд письменників. Багато письменників боролися з фашистами на фронті, брали активну участь в русі Опору. Це війна стала однією з головних тем в літературі XX століття.

У сучасній літературі (60-90-ті роки) особливої гостроти набуває проблема людини. Переживаючи кризи і відкриття, людина другої половини ХХ ст. чітчіше усвідомлює і власну складність. Людина стає для митців найбільшою проблемою і найтаємнішою загадкою. Письменники дедалі частіше звертаються до світу почуттів, до людської душі, адже, не пізнавши себе, людина не зможе зрозуміти навколишній світ.

Повністю зрозуміло, що в силу великого розвитку засобів масової комунікації та інформації сучасна культура впливає на архаїчну і традиційну культури багатьох народів світу.

Цей шлях повинен розглядатися як фактор світової рівноваги і творчості. Міжнародна співпраця, яка забезпечує зближення людей та ідей, розширення взаєморозуміння та солідарності, паралельно сприяє укріпленню культурного аспекту розвитку, який є метою всякого розвитку.

Дослідження американського Ф.-Дж. Вудса показують, що в середині ХХ століття "культурні цінності великих американських груп", європейців, азіатів (китайців та японців), мексиканців, негрів, євреїв — все ще суттєво відрізнялись.

На діалектичний характер взаємозв'язку єдинства та різновиду культур накладають свій відбиток процеси космізації та екологізації, які охопили пізнання та практику II половини ХХ ст. Космізація та екологізація стимулюють бурхливий розвиток фундаментальних і появу нових наукових дисциплін (космічна біологія, космічна медицина, хімічна екологія, космічна антропоєкологія та ін.).

В розвитку світового соціокультурного процесу суттєву роль відіграє діалог культур Сходу та Заходу. Дійсно, Схід подарував людству багато гарних творів літератури, мистецтва, філософію науки, які впливали і продовжують впливати на художній, інтелектуальний розвиток людства. Багато сил прикладають вчені мислителі, діячі мистецтва для того, щоб глибше проникнути в духовний світ Сходу в скарбницю його художніх і моральних цінностей, правильно оцінити той великий вклад, який внесли народи Азії та Африки в світову культуру.

Використана література.

1. М.Н. Брикульський "Україна 1917 — 1992 р. .Довідник"., видано 1993 р., видавництво "Знання".
2. В.Г. Дончика "Історія Української літератури ХХ століття.", 1995 р. "Либідь".
3. Дж. Д. Селінджер "Над пропастью во ржи"., оповідання., 1987 р., "Вища школа".
4. В.С. Поликарпов "Лекции по культурологии"., 1997 р. "Гардарика", "Экспертное бюро".